11.8. Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності

Коротка вижимка для повторення: приблизно 10% обсягу, але всі ключові конструкції, розмежування та тестові деталі.

1. Ст. 293–295 КК: групові дії, масові заворушення, публічні заклики

Ст. 293 — групове порушення громадського порядку

Караються організація групових дій або активна участь у них, якщо вони спричинили грубе порушення громадського порядку або суттєве порушення роботи транспорту, підприємства, установи чи організації. Самої присутності у групі недостатньо.

> **Формула: групові дії + організація/активна участь + передбачений наслідок + причинний зв'язок = ст. 293.**

Суб'єкт — з 16 років. Масовий захід або протест сам по собі не є злочином.

Ст. 294 — масові заворушення

Масові заворушення — це масова деструктивна поведінка, що супроводжується хоча б однією з форм: насильство над особою, погроми, підпали, знищення майна, захоплення будівель/споруд, насильницьке виселення громадян, озброєний опір владі. Перелік альтернативний: достатньо однієї форми.

Караються організація та активна участь. Саме перебування у натовпі не дорівнює активній участі. Ч. 2 — якщо настала загибель людей або інші тяжкі наслідки.

> **293 ↔ 294: ст. 293 — групові дії й порушення порядку/роботи об'єкта; ст. 294 — масовість + одна зі спеціально названих насильницьких/руйнівних форм.**

Ст. 295 — публічні заклики

Охоплює публічні заклики до погромів, підпалів, знищення майна, захоплення будівель/споруд, насильницького виселення громадян, а також розповсюдження матеріалів такого змісту. Для виготовлення або зберігання матеріалів потрібна мета розповсюдження.

Склад формальний: не потрібно, щоб хтось виконав заклик.

> **295 — закликає; 294 — заворушення вже відбуваються; підбурювання за ст. 27 — схиляє конкретного співучасника; 258-2 — заклик саме до терористичного акту; 109/110 — спеціальні заклики проти основ нацбезпеки.**

2. Ст. 296 КК — хуліганство

Хуліганство — грубе порушення громадського порядку з мотивів явної неповаги до суспільства, що супроводжується особливою зухвалістю або винятковим цинізмом.

> **Формула: грубе порушення порядку + мотив явної неповаги + особлива зухвалість/винятковий цинізм.**

Ключове розмежування зі злочинами проти особи — мотив і спрямованість умислу. Помста, ревнощі, борг, приватний конфлікт → зазвичай злочин проти особи. Демонстративне протиставлення себе суспільству, часто без приводу або через нікчемний привід → можлива ст. 296.

Ч. 1 — базовий склад; ч. 2 — група осіб; ч. 3 — попередня судимість за хуліганство або опір тим, хто припиняє хуліганські дії; ч. 4 — застосування вогнепальної/холодної зброї або спеціально пристосованого чи заздалегідь заготовленого предмета.

Вік: ч. 1 — з 16 років; ч. 2–4 — з 14 років.

> **Дрібне хуліганство за ст. 173 КУпАП ≠ ст. 296: для кримінальної відповідальності потрібен значно вищий рівень грубості + спеціальний мотив + зухвалість/цинізм.**

3. Ст. 297–298-1 КК — поховання, культурна спадщина, архіви

Ст. 297 — наруга над могилою, місцем поховання або тілом померлого

Охоплює наругу над могилою, іншим місцем поховання, тілом, останками, прахом чи урною; а також незаконне заволодіння тілом, останками, прахом, урною або предметами з місця поховання/тіла померлого.

Для наруги важливий умисел на зневаження або опоганення. Саме приховування тіла для приховування іншого злочину не утворює ст. 297 автоматично.

Ч. 2 — спеціально охоронювані поховання та пам’ятники; ч. 3 — повторність, група, корисливий чи хуліганський мотив, насильство/погроза; ч. 4 — тяжкі наслідки. Суб’єкт — з 16 років.

> **Спеціальний об’єкт поховання + зневажливий характер посягання → 297; звичайне чуже майно без такого зв’язку → перевіряємо злочини проти власності.**

Ст. 298 — культурна спадщина

Ч. 1: незаконні археологічні розвідки, розкопки, земляні або підводні роботи на об’єкті археологічної спадщини. Стаття бланкетна: треба встановити порушення спеціального дозвільного режиму.

Ч. 2–5: умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об’єктів культурної спадщини з посиленням відповідальності залежно від статусу об’єкта, способу та наслідків.

Ст. 298-1 — документи Національного архівного фонду

Умисне знищення, пошкодження або приховування документа Національного архівного фонду. Ключове — спеціальний статус документа.

4. Ст. 299 КК — жорстоке поводження з тваринами

Предмет — хребетні тварини, у тому числі безпритульні. Базова фізична форма: жорстоке поводження або порушення правил транспортування, що спричинило тілесне ушкодження, каліцтво або загибель.

Ст. 299 також прямо охоплює: нацьковування тварин одна на одну з хуліганського чи корисливого мотиву; пропаганду жорстокого поводження; публічні заклики та поширення матеріалів із такими закликами.

Ч. 2 — у присутності дитини; ч. 3 — особлива жорстокість, дві і більше тварини, повторність, група та інші особливо кваліфіковані форми; ч. 4 — створення, збут або поширення продукції, що пропагує жорстокість.

Кримінальна відповідальність — з 14 років.

> **Ст. 89 КУпАП ↔ ст. 299 КК: біль/страждання без тілесного ушкодження, каліцтва чи загибелі — переважно адміністративна відповідальність; тілесне ушкодження/каліцтво/загибель або спеціальна криміналізована форма — ст. 299.**

5. Ст. 300–301 КК — культ насильства та порнографія

Ст. 300 — твори, що пропагують культ насильства і жорстокості

Охоплює незаконні дії з творами, що пропагують культ насильства та жорстокості, а також їх розповсюдження. У практиці Верховного Суду підкреслено: поняття культу насильства і жорстокості у ст. 300 стосується насамперед насильства між людьми, а не жорстокості щодо тварин.

Ст. 301 — порнографічні предмети

Охоплює незаконне ввезення, виготовлення, зберігання, перевезення/переміщення, збут і розповсюдження порнографічних предметів, а також примушування до участі у їх створенні. Для ввезення, виготовлення, зберігання та переміщення дорослої порнографії потрібна мета збуту або розповсюдження.

Цифрові порнографічні зображення теж можуть бути предметом злочину.

> **Доросла порнографія лише для себе — не автоматично ст. 301. Дитяча порнографія — спеціальна ст. 301-1.**

6. Ст. 301-1–301-2 КК — дитяча порнографія та сексуальні видовищні заходи

Ст. 301-1 — дитяча порнографія

Ч. 1: умисне одержання доступу, придбання, зберігання, ввезення, перевезення чи інше переміщення без мети збуту/розповсюдження. На відміну від дорослої порнографії, навіть умисне зберігання «для себе» криміналізоване.

Ч. 2: зберігання/переміщення з метою збуту або розповсюдження. Ч. 3: виготовлення, збут, розповсюдження, примушування неповнолітнього до участі у створенні. Ч. 4: кваліфіковані форми, зокрема примушування малолітнього.

Важливо: випадкове відкриття файлу не дорівнює умисному доступу; доводиться усвідомлення характеру матеріалу. Онлайн-доступ без завантаження може бути достатнім.

Спеціальне правило: неповнолітній не відповідає за певні форми виготовлення/зберігання/переміщення без мети збуту або розповсюдження.

> **301 ↔ 301-1: доросла порнографія — для зберігання потрібна мета поширення; дитяча — умисний доступ/зберігання навіть без такої мети вже карані.**

Ст. 301-2 — видовищний захід сексуального характеру за участю неповнолітнього

Криміналізуються: проведення такого заходу; завідоме відвідування з метою перегляду; втягнення або примушування неповнолітнього; окремо тяжче — щодо малолітнього. Закон охоплює також онлайн-трансляції.

> **Сексуальне шоу з дитиною → 301-2; готовий порнографічний матеріал із дитиною → 301-1.**

7. Ст. 302–304 КК — місця розпусти, проституція, втягнення неповнолітніх

Ст. 302 — створення/утримання місць розпусти і звідництво

Ч. 1: створення або утримання місця розпусти та звідництво для розпусти. Створення — запуск і організація місця; утримання — забезпечення його функціонування; звідництво — зведення осіб для добровільного сексуального контакту.

Ч. 2: зокрема мета наживи, попередня судимість, організована група; ч. 3 — залучення неповнолітнього; ч. 4 — малолітнього.

Ст. 303 — сутенерство, втягнення або примушування до проституції

Охоплює втягнення чи примушування до проституції із застосуванням передбачених законом способів (обман, шантаж, використання уразливого стану, насильство або погроза), а також сутенерство — забезпечення заняття проституцією іншою особою.

Для дітей діє спеціальне правило: при втягненні неповнолітнього чи малолітнього у проституцію не потрібно доводити обман, шантаж, насильство тощо.

> **302 — місце/звідництво; 303 — проституція іншої особи/сутенерство.**

Ст. 304 — втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність

Охоплює втягнення неповнолітнього у протиправну діяльність, пияцтво, жебрацтво або азартні ігри. Суб’єкт — доросла особа. Втягнення — активний цілеспрямований вплив, який формує готовність дитини до такої поведінки.

Ч. 2 — щодо малолітнього або вчинення батьком, матір’ю, вітчимом, мачухою, опікуном, піклувальником чи іншою особою, відповідальною за виховання.

Якщо дорослий втягнув неповнолітнього у конкретний злочин — можлива сукупність відповідного злочину + ст. 304. Якщо дитина не досягла віку кримінальної відповідальності, дорослий може визнаватися виконавцем через використання такої особи + ст. 304.

> **Проституція дитини → спеціальна ст. 303; інша протиправна діяльність дитини → ст. 304.**

8. Найкоротша матриця для ЄДКІ

Ситуація	Кваліфікаційний орієнтир
Групові дії → грубе порушення порядку / роботи об’єкта	ст. 293
Масові заворушення + насильство/погром/підпал/захоплення тощо	ст. 294
Публічно закликає до погромів/підпалів/захоплень	ст. 295
Грубе порушення + явна неповага + зухвалість/цинізм	ст. 296
Наруга над могилою/тілом померлого	ст. 297
Незаконні археологічні роботи / шкода культурній спадщині	ст. 298
Знищення/приховування документа НАФ	ст. 298-1
Жорстоке поводження з хребетною твариною	ст. 299
Культ насильства між людьми	ст. 300
Доросла порнографія в незаконному обігу	ст. 301
Дитяча порнографія навіть «для себе»	ст. 301-1
Сексуальне шоу за участю дитини	ст. 301-2
Місце розпусти / звідництво	ст. 302
Втягнення у проституцію / сутенерство	ст. 303
Дитина + інша протиправна діяльність / пияцтво / жебрацтво / азартні ігри	ст. 304